

ΓΝΩΣΤΙΚΗ.
Η
ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΓΝΩΣΕΩΝ
ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ,

ΥΠΟ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΗ.

ἐπιστασίᾳ

Σ. ΓΛΑΤΚΩΠΙΔΟΤ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1849.

Βιβλ. Αριθμ. 15579

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΜ· ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
(Όδός Ανακτορίων, Αριθ. 26.)

Ε.Γ.Δ. πλ.Κτ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΩΣ ΑΠΡΟΛΗΝΗΤΩΣ ΚΑΙ ΦΙΔΑΛΗΘΕΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΕΤΣΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΤΟΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

Ούδε τῶν τοῦ ἀνθρώπου γνῶσεων ἡ σύντομος αὕτη ἔκθεσις, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὃν ὁ ταῦτη σύγγράψας ἐδίδαξε, τὸ φῶς ἐπιδεῖν ἔμελλεν, εἰ μὴ περιστάσεις ἀληθῶς κατεπείγουσαι, ἀναγκαῖαν καὶ αὐτῆς, ὡς καὶ τινων ἐτέρων, καθίστασαν τὴν ἔκδοσιν.

Καὶ γὰρ, φίλτατε ἀναγνῶστα, καὶ μεμνημένος, καὶ ἀκούων, καὶ ἀναγινώσκων οἶδας, ὅσα καὶ οἴα καὶ ἐρρέθη, καὶ ἐπράχθη, καὶ ἐξεδόθη κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀ νπέστη δεινὰ, καὶ οἵς τισι παλαιών ἔτι καὶ νῦν διατελεῖ. Οὐδὲ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ καλοὶ αὐτοῦ διῶκται, οἱ μὲν ἐξ ἀσυγγνώστου ἀγνοίας, οἱ δὲ δι' αἰτίας ὅλως ἀνθρώπου, τοῦ μὴ ψευδομένου τὸ ὄνομα, ἀναξίας, "Υλιστὴν," Αθεον, Πανθεϊστὴν, Θεϊστὴν, Λούθηρον, Καλβῖνον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅμοι ἀποκαλοῦντες, καὶ παντοίως κατ' αὐτοῦ ῥᾳδιουργοῦντες, καὶ βλάπτειν αὐτὸν σπεύδοντες.

— δ. —

“Οπώς οὖν γνῶς, πόσης καὶ δικαιοσύνης, καὶ εὐθύτητος, καὶ εἰλικρινείας, καὶ κρίσεως ἔχεται τὰ κατ’ αὐτοῦ δραματουργηθέντα, καὶ μέχρι τῆς σήμερον δραματουργούμενα, μὴ παρεργως διέλθης τὸ πονημάτιον τοῦτο· εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλο, τὸ γοῦν ἐν γνώσει περὶ τοῦ συγγράψαντος κρίνειν, δις ἐστὶ καὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ὁ σκοπὸς, πάντως σοι προσγενήσεται.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΕΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΩΜΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΕΥΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΕΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΩΜΑΣ

ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν ποῦ ἀνθρώπου γνώσεων ἐν γένει.

1.

Ο τῶν ὅλων ἀπειροτέλειος Θεὸς παντοίας τῷ ἀνθρώπῳ παρέσχε ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ σωματικὰς αἰσθήσεις, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν αὐτὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, συστελούσας.

2.

Καὶ αἰσθήσεις μὲν σωματικὰς δέδωκεν αὐτῷ τὴν ὅρασιν, ἀκοήν, ὄσφρησιν, γεῦσιν καὶ ἀφῆν, δι' ἑκάστην τούτων ἐν προσδιορίσας ἴδιαίτερον ὄγανον, τοὺς ὄφθαλμοὺς διὰ τὴν πρώτην, τὰ ὤτα διὰ τὴν δευτέραν, τὴν ῥῖνα διὰ τὴν τρίτην, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν οὐρανίσκον διὰ τὴν τετάρτην, καὶ ὅλον τὸ σῶμα διὰ τὴν πέμπτην, δι' ὃν διαφόρως διατίθεσθαι πέφυκεν.

Ἐν δὲ τῇ ψυχῇ ποικίλας ἐνέθηκε δυνάμεις· Γνωστικὰς, Συναισθητικὰς, Βουλητικὰς, Λογικὰς, Εἰδοκοιητικὰς, Ἐκτικὰς, καὶ τέλος Θεοσεβικὰς, δι' ὃν παντοίως ἐνεργεῖν δύναται.

3.

Ἄλλὰ καὶ αἱ σωματικαὶ αἰσθήσεις, καὶ τῆς ψυχῆς αἱ ἔμφυτοι δυνάμεις ἀργαὶ καὶ ὅλως ἀδρανεῖς διέμενον ἄν, εἰ μὴ καὶ δι᾽ ἐκάστην τούτων, καὶ πολλὰς ἐν ταύτῳ, καὶ διὰ πάσας ὁμοῦ κατάλληλα ὑπῆρχεν ἀντικείμενα, δι᾽ῶν μετὰ λόγου ἀναπτυσσόμεναι, τὸ ἴδιον ἐκάστη ἐξεπλήρου ἔργου, ὑπὲρ οὗ τῷ ἀνθρώπῳ ἐδωρήθησαν.

4.

Τοιαῦτα δὲ ἀντικείμενα ἔστι, πρῶτον καὶ κύριον, αὐτὸς ὁ τῶν ἀπάντων Κτίστης καὶ Δημιουργὸς, καὶ δεύτερον πᾶσα ἡ Κτίσις Αὐτοῦ· αὐτὸς δηλαδὴ ὁ ἀνθρωπος, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ δημιουργῆματα.

5.

Τιπὸδ διαφόρων οὖν ἀντικειμένων ὁ ἀνθρωπος διατιθέμενος, καὶ ἐπ’ αὐτῶν διὰ τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων ἐνεργῶν, καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὄντων παντοίας μανθάνει ἰδιότητας.

Καὶ διὰ μὲν τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀντιληπτικῆς τῆς ψυχῆς δυνάμεως, πάντων ἀντιλαμβάνεται τῶν ὄρατῶν, οἷον χρωμάτων, σχημάτων, μεγεθῶν, ἀποστάσεων καὶ κινήσεων. Διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς, τῶν ἀκουστῶν, κρότων δηλαδὴ, ṣχων, φωνῶν, λόγων, ἀρμονιῶν. Διὰ τῆς ὄσφρήσεως, τῶν ὄσφραντῶν, εὔοσμιῶν καὶ δυσοσμιῶν. Διὰ τῆς γεύσεως, τῶν γευστῶν, γλυκέων, πικρῶν, ὀξέων, ἀλμυρῶν. Διὰ τῆς πόφης τέλος, τῶν θερ-

ρων, ψυχρῶν, λείων, τραχέων, μαλακῶν, σκληρῶν κ. τ. λ., πάντων δηλαδὴ τῶν εἰς τὴν ἔξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἀναφερόμενων ἀπτῶν καὶ αἰσθητῶν.

6.

Διὰ τῶν αὐτῶν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, τὴν φύσιν τῶν ὄντων διερευνῶν, τὰς πρὸς ἄλληλα ἀνακαλύπτει σχέσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς νόμους, καθ' οὓς, καὶ τὰς λόγους, δι' οὓς, τὰ περὶ αὐτὰ συμβαίνει φαινόμενα ἔξιχνιάζει, παντοίας τε λαμβάνει γνώσεις, καὶ παμπληθεῖς ἐφευρίσκει τέχνας, καὶ διαφόρους ἐπινοεῖ ἐπιστήμας.

Πρὸς οὗτον τέλος τὸν Θεὸν τῶν ἀπάντων καὶ νοῦν καὶ καρδίαν ἀνατείνων, καὶ φωτίζεται ὑπὸ Αὐτοῦ, καὶ ἐμπνέεται, καὶ τῇ πανσθενεῖ τοῦ Θείου πνεύματος δυνάμει καὶ διαμοσφοῦται καὶ διαπλάττεται, καὶ ἔνθεος, καὶ τέκνου ἀληθῶς Θεῖου Αὐτοῦ ἀποκαθίσταται, Αὐτὸν σεβόμενος καὶ ἀγαπῶν καὶ Αὐτῷ μόνῳ λατρεύων, ἀπάντων καὶ ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος Αὐτὸν ποιούμενος, πάντα τε πρὸς μόνην αἰώνιον Αὐτοῦ δόξαν πράττων, καὶ τὴν ἀρετὴν ἔξασκων, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐργαζόμενος.

Οὕτω δὲ καὶ τοῦ πρωτίστου καὶ ἐσχάτου ἐπιτυγχάνει σκοποῦ, δι' ὃν καὶ δεδημιούργηται.

7.

Ἐκ τούτων δῆλον γίνεται, ὅτι πρωτίστη τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων αἰτία, Αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν

ὅλων Θεός, ὁ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐταῖς ἀντικείμενα τῷ ἀνθρώπῳ παρασχών.

Δευτέρᾳ δὲ, οἷον πηγὴ, ἡ ψυχὴ ἔστιν, ἡ τὰς δυνάμεις ταύτας ἔχουσα, καὶ τὰ σπέρματα τῶν γυνώσεων ἐν ἑαυτῇ φέρουσα.

Τρίτη, ἀφορμή τις αὐτῶν οὖσα, αἱ ἔμφυτοι τῷ ἀνθρώπῳ χρεῖαι, ὅφ' ᾧ συνεχόμενος, πρὸς δεραπείαν αὐτῶν κατεπείγεται· ἡ τε τῶν ὄντων ποικιλία, καὶ τὰ περὶ αὐτὰ θαυμάσια φαινόμενα, τὰ πρὸς θεωρίαν αὐτὸν ἐποτρύνοντα, ὅτε κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσόμενος, καὶ εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἐξαπτόμενος διακαέστατος τοῦ εἰδέναι ἔρως· καὶ τέλος Αὐτὸς πάλιν ὁ Πλάστης καὶ Δῆμιουργὸς, ὡς πρώτιστος σκοπὸς καὶ ἔσχατον τέλος καὶ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας, καὶ τῆς ἐπ' ἄπειδον τοῦ ἀνθρώπου τάσεως, καὶ τῆς ἐπ' ἄπειρον τεινούσης θεοσεβικῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ὧν καὶ θεωρούμενος.

8.

Εἰ καὶ αἱ ἀπὸ τοιούτων αἵτιῶν μέχρι τοῦδε προκύψασαι ἀνθρώπιναι γυνώσεις, καὶ αἱ δι' αὐτῶν συγκροτηθεῖσαι καὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, τοσαῦται εἰσὶ καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ποικιλίαν, ὡστε εἰς θαυμασμὸν διεγείρειν τὸν ἀπλῶς ἐπελθεῖν αὐτὰς κατὰ πρῶτον βουλόμενον, ὡς μηδεμίαν ὄρῶντα μεταξὺ αὐτῶν ἀναφορὰν, ἢ συνάφειαν· ἀλλ' οὖν, εἴ τις μετὰ τῆς δεούσης αὐτὰς παρατηρήσει ἐπιστασίας καὶ προσοχῆς, καὶ

τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἀνερευνήσει, διαφόρους μεταξὺ αὐτῶν ἀνακαλύπτει ἀναφορὰς καὶ σχέσεις, δι' ὧν ἀλλήλαις συνδέονται.

9.

Τῶν τοιούτων τοίνυν ἀναφορῶν καὶ σχέσεων ἡ Θεωρία, εἴτε ἡ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων γενικὴ πραγματεία, Γυναστικὴ προσαγορεύεται.

"Οθεν καὶ πρὸς πληρεστέρων τῶν κατ' αὐτὴν διασάφησιν, πρῶτον μὲν γενικώτερον τὰ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων Θεωρηθήσεται, καὶ εἰς ἀρχάς τινας ἀναχθήσεται· εἶτα δὲ μερικώτερον τὰ περὶ αὐτῶν διερευνηθήσεται, ὡς ἐκ τῶν ἔξῆς δῆλου γίνεται.

10.

Τῶν εἰς τὸ γινώσκειν παρατρυνουσῶν ἀφορμῶν πρωτίστη ἐστὶν αἱ τῷ ἀνθρώπῳ ἐμπεφυκυῖαι σωματικαὶ ἀνάγκαι· πρὸς γὰρ τὴν τούτων Θεραπείαν ἐκ Φύσεως διεγειρόμενος, τὰς διαφόρους τῶν περὶ αὐτὸν ὅντων ἴδιότητας, τὰς εἰς αὐτὴν συντελούσας, παρατηρεῖν κατεπείγεται· καὶ τὰς μὲν ὁμοιότητα τινὰς ἔχουσας εἰς ἐν συνάπτειν καὶ Θεωρεῖν· τὰς δὲ διαφόρως αὐτὸν διατιθείσας κατὰ μέρος ἔρευναι. Οὕτω δὲ τὰ τοιαῦτα ὅντα Θεωρῶν, καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν πρὸ αὐτοῦ ταῖς ἑαυτοῦ ἐπισυνάπτων, τὰς ἀρχὰς γνώσεων τινῶν, σχέσιν τινὰ πρὸς ἀλλήλας ἔχουσῶν, κατὰ λόγον συνεστήσατο.

11.

Οὕτω δὲ τὴν ἑαυτοῦ πλουτίσας μιήμην, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑπείκων σωματικαῖς ἀνάγκαις, διὰ τὴν αὐτῷ ἐνοῦσαν εἰδοποιὸν δύναμιν, οὐ μόνον τὰς ὑπὸ αὐτοῦ παρατηρηθείσας ἴδιότητας μιμεῖσθαι ἤρξατο, καὶ τὰς αὐτοῦ μιμήσεις ταῖς τῶν ἄλλων συνδέειν, ἀλλὰ καὶ παντοίας τῶν περὶ αὐτὸν ὅντων τροποποιήσεις κατὰ μικρὸν ἐπενόησε, καὶ ἄλλας ὁμοίας γνώσεις κατὰ λόγου συνεκρότησε.

12.

Τπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ τέλος ἀναπτυσσομένου ἔρωτος τοῦ εἰδέναι ἀναφλεγόμενος, καὶ τὰς αἰτίας τῶν παρ' αὐτοῦ παρατηρηθέντων ἤρεύνησε. Τὰς ἑαυτοῦ δὲ ἀνακαλύψεις ταῖς τῶν λοικῶν προστιθεὶς, ἄλλας γνώσεις, ἀναφορὰν πρὸς ἄλληλας ἔχουσας, συνέδησε. Καὶ οὕτως αἱ τοῦ ἀνθρώπου γνώσεις, ἀπλαῖ τινὲς καὶ μεμονωμέναι παρατηρήσεις τὸ κατ' ἀρχὰς οὖσαι, εἰς τοσαύτας τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ποικιλίαν καὶ ιστορίας, καὶ τέχνας, καὶ ἐπιστήμας κατὰ μικρὸν προήχθησαν.

13.

Ἐὰν δὲ ὁ ἀνθρωπὸς καὶ ἑαυτὸν ὡς γινώσκοντα διερευνήσῃ, καὶ τὰς γυνωστικὰς αὐτοῦ δυνάμεις μετὰ προσοχῆς παρατηρήσῃ, παντοίας τῆς ψυχῆς μανθάνει ἴδιότητας.

Οθεν καὶ αἱ γνώσεις αὐτοῦ εἰς δύο διαιρεῖσθαι ἔχουσιν· εἰς γνώσεις, περὶ τὸν ἀνθρώπον, ὡς

γυνώσκουτα θεωρούμενοι, ἀναφερομένας, καὶ εἰς γυνώσεις, τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινωσκόμενα ἀφορώσας.

14.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπὸς ὑπὸ τοῦ λόγου ὁδηγούμενος, ἢ συνάπτει μόνον τὰς ὁμοειδεῖς γυνώσεις αὐτοῦ, σκοπὸν ἔχων τὴν μετὰ λόγου αὐτῶν ἔκθεσιν (10). ἢ τροποποιεῖ τὰ περὶ αὐτὸν ὅντα, εἰς τὴν μετὰ λόγου ἐπίτευξιν σκοποῦ τινὸς ἀποβλέπων (11). ἢ τὰς αἰτίας τῶν ὅντων διερευνᾷ, τὴν ἐν αὐτοῖς μετὰ λόγου ἐκζητῶν ἀλήθειαν (12). ἔπειται, ὅτι αἱ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνθρωποῦ γινωσκόμενα ἀναφερόμεναι γυνώσεις, ἢ ιστορικαὶ εἰσὶ, διὸ ὡν ὁ πολυμαθὴς ἀναδεικνύεται· ἢ τεχνικαὶ, διὸ ὡν ὁ τεχνίτης ἀναφαίνεται· ἢ τέλος ἐπιστημονικαὶ, διὸ ὡν ὁ φιλόσοφος συναπαρτίζεται.

Περὶ τῶν τοιούτων οὖν γυνώσεων μερικώτερον διαληψόμεθα, ἀφ' οὗ γενικώτερον τὰ εἰς αὐτὰς ἀναφερόμενα θεωρήσωμεν.

15.

Πρῶτον τοίνυν τὰ περὶ τὸ γινῶσκον παρατηροῦντες συμβαίνεται, μανθάνομεν, ὅτι γινώσκειν καὶ βούλεσθαι τὰ γενικώτερα εἰσὶ περὶ αὐτὸν φανόμενα, καὶ ὅτι κατὰ τὴν κατ' ἀρχὰς περὶ τὸ γινώσκειν ἀναφαινομένην δύναμιν, τὴν τοῦ αἰσθάνεσθαι δηλαδὴ, τὰ νεῦρα ὑπό τε ἐνστίκτων ἢ ἐμφύτων, καὶ ὑπὸ παντοίων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν προσβολῶν διεγειρόμενα, συνδιεγείρει καὶ τὴν γινώσκουσαν δύναμιν κατὰ δὲ τὸ βούλε-

τθαί, εἰς ταύτην ὑπηρετοῦντα, τοὺς μῆνας καὶ τὰ
λοιπὰ διατίθησι σώματα.

"Ωστε τὰ μὲν αἰσθήματα ἐκ τῆς εἰς τὰ ἡμέτε-
ρα ὄργανα ἐνεργείας τῶν σωμάτων ἔξηρτηται· οὐ
δὲ βούλησις ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὄργάνων, καὶ δι'
αὐτῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπενέργει σωμάτων. Ἐπο-
μένως δὲ, οὐ μὲν κατὰ τὸ πρῶτον φαινόμενον ἐν
τῷ ἀνθρώπῳ σώματι παρατηρουμένη κίνησις, ἐκ
μηχανικῶν πως παράγεται προσβολῶν· οὐ δὲ κα-
τὰ τὸ δεύτερον, ἐκ δυνάμεως προέρχεται, οἵτις τῶν
σωματικῶν φύσει ἐστὶ διάφορος.

16.

Διὰ τοιούτων προσέτι παρατηρήσεων, μανθά-
νομεν μερικώτερον, ὅτι οἷουδήποτε αἰσθήματος ἐν
ἡμῖν διεγειρομένου, μία τις ἰδέα, η ἐννοία προσ-
λαμβάνεται· δύο δὲ προσγενομένων αἰσθημάτων,
καὶ δύο τινὰς ἰδέας, η ἐννοίας προσκτώμεθα· δύο
δὲ ἡμῶν ἀντιλαμβανομένων ἰδεῶν, μία τις σύγ-
κρισις, η παράθεσις αὐτῶν γίνεται, καὶ μία τις
ἀναφορὰ· μεταξὺ αὐτῶν γινώσκεται· ταύτης δὲ
γινωσκορένης, καὶ κρίσις, η ἀπόφανσις, εἴτε γνῶ-
σις ἐκτελεῖται· καὶ τότε εὑαρέστησις, εἴτε ἡδονὴ,
η δυσαρέστησις, εἴτε ἀλγηδῶν συνδιεγείρεται· καὶ
ἐν ταύτῳ χρεία τις τοῦ προσοικειοῦσθαι μὲν τὴν
πρώτην, ἀποβάλλειν δὲ τὴν δευτέραν προσγίνεται.

"Οθεν καὶ τῆς ἀναφορᾶς γινωσκομένης, ην τὰ
αἰσθήματα ἔχει ὡς πρὸς τὴν κατοχὴν τῆς εὑαρε-
στῆσεως, η πρὸς τὴν ἀποβολὴν τῆς δυσαρέστη-

σεως, καὶ ἔφεσίς τις ἐν ἡμῖν ἀναφαίνεται, πάσης ἐπιθυμίας καὶ πάθους ἀρχὴ ὑπάρχουσα.

17.

Τοιαῦτα τινὰ ἔστι τὰ περὶ τὸ γινῶσκον φαινόμενα, ἀπέρ τῆς λεγομένης Ψυχολογίας ἔστιν ὑπόθεσις, καὶ περὶ ὧν κατωτέρω, ὅσου τῇ παρούσῃ ἀνήκει παγματείᾳ, λεχθήσεται.

18.

Δεύτερον · τὰς ὡς πρὸς τὰ γινωσκόμενα ἀναφερομένας γυνώσεις ἡμῶν γενικότερου θεωροῦντες, μανθάνομεν, ὅτι αἱ μὲν ἱστορικαὶ κληθεῖσαι περὶ τὸν θρησκευτικὸν, καὶ τὸν φυσικὸν, καὶ τὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐνασχολοῦνται κόσμον, τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη μετὰ λόγου κατά τινα ἐξιστοροῦσαι τάξιν.

19.

Αἱ δὲ τεχνικαὶ, ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ ἀνθρώπου ἀναγκῶν, καὶ τῶν διαφόρων τῆς φύσεως καλλονῶν τὴν ἀφορμὴν λαβοῦσαι, περὶ παντοῖα βιομηχανικὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ διαφόρους καλλιτεχνίας περιστρέφονται. Αἱ μὲν γὰρ ἔμφυτοι αὐτῷ χρεῖαι, περὶ παντοίας τῶν περὶ αὐτὸν ὄντων τροποποιήσεις, εἰς θεραπείαν αὐτῶν συντελούσσαις, μετὰ λόγου ἐνασχολεῖσθαι αὐτὸν κατηγάγκασσαι· αἱ δὲ τῆς φύσεως καλλοναὶ, εἰς μίμησιν τοῦτον διεγείρουσαι, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ συναίσθησιν τοῦ καλοῦ ἀναπτύσσουσαι, εἰς ἐπινόησιν παντοίων καλλιτεχνιῶν διηρέθισσαι.